

jectes grossos i de pes enorme: semblava desorientador que tals objectes portessin un sufix diminutiu o, en general qualificador, cosa que es considerava incongruent, i per això el poble se sentia emmenat a eliminar aquest -ó en una forma o altra: la millor prova és que sovint han continuat coexistint la forma en -ó i l'altra, però llavors amb distincions de grandària: en aquells pobles de Segarra em deien que també usaven *currons* a l'era, però aquells tan feixucs eren *kúiros*; en el Maestrat, a la inversa (som a la bella frontera lingüística, riu Montlló, de l'aragonès, on el sufix -ONE ja va tornant augmentatiu), si hem de creure ben exacta l'explicació de GaGirona: «*currons*: curres més grosses per a davall de les grans peces de pedra ---».

No descartem del tot la possibilitat que les formes en *cúrr-* tinguin una *u* d'arrels antigues, sigui per la banda del cultisme o per la del mossarabisme: és possible que un o altre d'aquests factors hi vagi contribuir. Però en l'essencial és senzillament un fet de pronúncia pretònica de *o* com a *u* (o bé *y*), que ha determinat la *u* del pseudo-primitiu *curro/curra*; la dissimilació *o-ó > u-ó* havia d'ajudar molt a la pronúncia de *corró* com a *kúrō*, cf. *cugoll/cogoll*, *tudó < todó*, *munyó < mündione*, *cuddl/còdol*, etc.

Que *corró* pertany a la família de *CÜRRÈRE* ha estat generalment acceptat.³ No hi ha res a dir en principi, i almenys la versemblança semàntica és indubtable: és segur almenys que diversos mots del grup *CURRERE* hi poden haver contribuït. Però una derivació deverbativa des de *CURRERE*, amb sufix -ó, ll. -ONEM, fóra massa extraordinària: el sufix -ONEM és netament postnominal. I el cas és que el ll. *CURRUS* 'carro' és també un dels membres de la família de *CÜRRÈRE* (Ernout-M., Walde-H.): ara bé ja hem vist en *CORRAL* la gran versemblança que *CURRUS* abans d'anar quedant oblidat en el llafí vulgar, havia creat entre nosaltres un derivat **CURRALE*, doncs és versemblant que també vagi engendrar en les seves velleses aquest derivat **CURR-ONE*, car això sí que pertany a un tipus normal dins la formació de mots del llafí vulgar i el romànic.

Per si ens cal més confirmació que *CURRUS* és un mot que en temps de l'Imperi pertanyia encara al llenguatge quotidià, veiem que els millors bascolegs admeten ara com a probable que el basc, i ja basc comú, *gurdi* 'carro', avui antiquat en el P. Basc francès, però b-nav. *gurdi* en el S. XVI (> *burdi* en parts de Biscaia i Navarra només) resulti d'un antiquíssim manlleu del ll. *CURRUS*, car no s'hi oposen gens els tres canvis fonètics, com Mitxelena ha posat de relleu (*FonHiVca.*, 259).

Etnogràficament el tipus de *CURRUS* més clàssic és certament el del carro de curses o de triomf, lleuger per tant i obert de darrere; però això són, per la mateixa naturalesa de les coses i el pendís natural de l'evolució, desenrotllaments posteriors, i cal creure que, en el llafí portat a Hispània en el S. III, encara fos sobretot el carro dels tipus de la civilització primitiva, amb rodes massisses, i ell mateix tot de fusta quasi massissa o almenys ben closa i sòlida, com un

vell carro de bous.⁴ Rodes i carros de fusta dura i massissa, que en cultures encara més primitives serien, fins i tot, en part, de pedra, almenys les rodes. Aqueixes coses rodoladores i massisses constitueixen una base semàntica i etnogràfica excel·lent per donar naixença al *corró* de transport, al de l'era i a totes les menes.

Ens cal, encara, acabar examinant si una altra mena de *corró* es pot encabir també dins el mateix boldró lèxic i etimològic, com ho fa *AlcM* (§ 10): els *corrons* 'regió lumbar del cos humà', 'la ronyonada', 'els amalucs', mot que localitzen a l'Alta Ribagorçana, a tot el Pallars (Jussà i Sobirà), i en el Segre mitjà i superior, des de Ponts fins a Cerdanya. Des del punt de vista fonètic i almenys dins el domini català, res no s'oposa a aquesta identificació: «trementina, dones: és bona per a fer pegats, per a curar mal de *corrons*», Joan Lluís Pall. (*Els Pastors i les Estrelles*, p. 52), *caure de corrons* 'caure, topant amb la ronyonada' a Tremp (*AlcM*), «*he relliscat i he caigut de kūrōns*» (Estaon de Cardós, 1934); un home entès a Espot l'identificava amb el 'sacre', i un caçador d'allí mateix semblava donar-li el sentit d'anca o amaluc d'una bèstia: «l'ós ferit va fer un *asbramit*: l'havia travessat per la *creu des koūrōns*»; definien *kūrōns* com a 'amalucs' tant a Àreu com a Tavascan, i aquí afegien que era la 'gropa del cavall' (1933-4), a l'Alt Urgellet que eren els 'amalucs de les cavalleries' (Arcavell, 1936), *currons* 'amalucs' a Ribes o Puigcerdà (1930).

Des de la frontera lingüística, i més a Ponent i tot, trobem encara el mot, en el vessant Sud dels Pirineus, sense que canviï gran cosa: *curró* a Espés, *gurrón* a Bisaurri (Rohlf, *Le Gc.*, § 231, § 154) i Benasc (Ferraz), i fins a Bielsa, on el registrarem tant Badia com jo: «la garrà» em deien, és la cama i cuixa, des dels *kūrōns* fins als *tubillos* (1965). Ara bé, semànticament bé podem dir que aquesta identificació no és rebuscada ni verament forçada: l'os de l'anca acaba amb una porra arrodonida, que ha de jugar constantment, movent-se dins la seva articulació, perquè l'home o la bèstia caminin, una mica com el *corró* de transport o el que fan rutllar dins l'era, i fins els de molí, etc., han de rodolar seguidament.

L'àrea del mot continua més enllà dels Pirineus. En particular en el bearnès i bigordà *curroá*, que Palay (vol. 1) i Rohlf (*l. c.*) localitzen des de la vall d'Ossau, i d'allà cap a llevant, per tot Bigorra (inclús el Lavedà) sense variar gens de forma ni de sentit («os de la hanche»), i ha de ser-hi tan antic que des d'allà va entrar fonament en basc, amb una forma que no suposa entrada recent (i més aviat no molt antiga), car apareix a Guipúscoa *koroi* «sacro, el hueso de la base del espinazo» (Azkue). La *g-de gurroá* (Vall d'Aura) i *gurroung* (de Luixon i rodalia de St. Beat), no hi canvia gran cosa; la *ü* fa més d'escrúpul ací que deçà els Pirineus, però encara no descartem del tot que s'expliqui amb el mateix caràcter secundari que entre nosaltres, més que més estant contrarestada per *k-* del basc guipuscoà; i a la Vall d'Aran trobem diverses formes, part amb *u* (o sigui < *o*), part amb *ü* (< *u*):